

**NOTÍCIA DE LA "MILICIA ANGELICA"
O "COFRADIA DEL CINGULO DEL ANGELICO
DOCTOR SANTO THOMAS DE AQUINO"**

Josep Mª Sabaté i Bosch

Malgrat els corrents materialistes i el procés de descristianització que afecta la societat actual i en especial determinats estaments universitaris, sant Tomàs d'Aquino continua escapçaland el patronatge de tots els estudiants, a despit que la commemoració de la seva festa sovint passi gairebé desapercibuda entre la majoria de la població estudiantil poc avesada a les celebracions que es basen en l'hagiografia.

Recordo que en els meus anys d'infantesa havia participat en alguna representació teatral on s'escenificava, a l'ús de l'època, la vida del sant, i, fins i tot, si la memòria no em fa fallida, crec que la meua intervenció -el meu "paper"-, vestit d'angelet, consistia a guardonar la castedat de Tomàs d'Aquino amb una cinta o cingol mentre declamava poc més o menys un paragraf semblant: "Venciste, Toro: ciño después de tu victoria tu lomo con el cingulo de oro de la perfecta castidad. En adelante ya no sufriras la tentación de la carne y todos te llamaran el Angel de las Escuelas".

Heus ací, doncs, uns "pre-condicionants" que m'han portat a fer arribar al "I Congrés d'Història de l'Església Catalana" la notícia d'una novena establerta pels membres de la "Cofradia del Cingulo del Angélico Doctor Santo Thomas de Aquino" pertanyent a la meitat del segle XVIII.

És tracta d'un fascicle de 14'5 x 10 cm. amb 32 pàgines, la primera de les quals correspon a la portada:

"MILICIA ANGELICA
COFRADIA DEL CINGULO
DEL ANGELICO DOCTOR
SANTO THOMAS
DE AQUINO,
ENRIQUECIDA CON MUCHAS IN-
dulgencias, fundada para las personas de
uno, y otro sexo en el Convento de Predicadores
de la Ciudad de Cervera.

NOVENARIO

QUE HACEN LOS ALISTADOS EN
dicha Cofradia, para la conservacion de la
apreciable Virtud de la Castidad, y victoria
de los insultos de la carne, y vicios
compañeros de la luxuria.

CON LICENCIA

Cervera: En la Imprenta de la Pontificia,
y Real Universidad. Año 1765."

A la pàgina 2 apareix un gravat en què es representa l'escena de la imposició del cíngol per part dels àngels i que a continuació reproduïm.

L'anàlisi o estudi del fascicle ens permet desgranar les pàgines següents en diferents apartats que conformen la notícia de la present comunicació.

Vida del Sant i valor de la reliquia

Abans d'entrar en la descripció del passatge més conegut de la vila del sant, l'autor de la novena argumenta, en l'estil de l'època, les raons per les quals cal retre devoció i homenatge a sant Tomàs d'Aquino:

"Sirve un mismo Arbol de sustento, y abrigo.

En el mismo Olivo en que halla el Cordero alimento, encuentra sombra, que le ampara. Son los Doctores Arboles frondosos, que alimentan, y abrigan pues si nos ofrecen el pasto en su doctrina, sirven sus dogmas de baluartes, con que nos defendemos de los errores. Son los Maestros, como las Naves, que al mismo tiempo, que encaminan los Navegantes al Puerto, les defienden de las olas que podían sumergirles en el golfo" (sic).

I un cop acceptada la primàcia de sant Tomàs d'Aquino entre els doctors de l'Església, tant per la seva saviesa com per la seva virtut, s'explica el fet miraculós en què guanyà el cingol que esdevindria després la venerada reliquia; aquest fet no fou sinó una conseqüència de l'oposició materna a haver vestit Tomàs l'hàbit de sant Domènec; la seva mare, esgotats els arguments positius per a fer desistir el seu fill dels propòsits vocacionals, apel·là a la violència amb l'ajut d'altres dos fills, germans de Tomàs, tancant-lo en una torre-presó per tal que es donés, amb la pressió i les circumstàncies angoixoses, però, com que no ho aconseguiren, decidiren de fer entrar a la torre *"una muger tan deshonesta, còmo hermosa, que hecha aspid albagueño, manchase la pureza de nuestro Glorioso Santo"* (sic). Amb l'auxili de la Mare de Déu i amb una brasa encesa, Tomàs foragità aquella dona *"infernial monstruo"* (sic)- i tot seguit baixaren uns àngels del cel que cenyiren l'Angèlic Doctor amb el cingol del triomf de la castedat, de la manera com queda reflectit en la il·lustració amb què quasi encapçalavem la nostra comunicació. Segons l'haigiògraf, des de llavors el sant no va patir mai més la temptació de la carn.

El cingol miraculós, en el moment de la redacció del fascicle que inclou la novena, es conservava en el convent de pares predicadors de Vercelli: era de fil blanc, però ja s'havia enfosquit i havia adquirit un color de perla; tenia set pams de llargada i a la part que penjava s'hi havien fet quinze nusos, probablement en commemoració dels misteris del rosari.

Autoritats que avalen el valor de la reliquia

De la llarga llista de testimonis que avalen els prodigis i maravelles, el pare

jesuïta Camilo Quadrio cita la beata Columba Trocasini, sor Maria Vilani, la beata Estefania de Soncino, la venerable Caterina de Reconicio, la beata Àgueda de la Creu, etc., tot dient:

"Aunque no es mi oficio describir todas las gracias recibidas en los Fieles, por medió del Celestial Cingulo del no menos Santissimo, que Sapientissimo Doctor Santo Thomás de Aquino, pues son tantas, que serian menester enteros volumenes, con todo no puedo, ni devo negar, que aviendo yo hecho fabricar muchos à semejanza del Santo original; en toda edad, y sexo se ha experimentado el fruto, que solamente à intercession de Santo Thomás deve atribuirse" (sic).

Són de la mateixa opinió i escriuen coses semblants el pare Pablo Trigerio, de la Congregació de Sant Felip Neri, el pare Fra Aurelio Corbelino, de l'orde de Sant Agustí, el pare Bolando i Bernardo Guidon, entre altres.

Constitució de la Confraria del Cíngol, erigida en el convent de Predicadors de la ciutat de Cervera

Els portentosos efectes de la relíquia foren aviat coneguts arreu del món mitjançant la predicació dels pares de Sant Domènec, motiu pel qual es fundà també a la ciutat de Cervera, on hi havia un convent de Pares Predicadors, una confraria sota l'advocació del miraculós cíngol, confirmada per l'autoritat dels pontífexs i enriquida amb moltes indulgències i beneficis espirituals.

El Papa Innocenci XIII atorgà indulgència plenària a tots els confreres cada cop que confessessin i combreguessin, en el moment de la mort, en dies assenyalats, visitant l'església del propi convent de Cervera, etc.; els principals dies per a guanyar les dites indulgències voltaven la festivitat del sant, sia el 7 de març -data en què no fa pas gaire encara se celebrava- o el 28 de gener, festa de la translació del cos del sant -actual diada de Sant Tomàs d'ençà la reforma del calendari litúrgic.

També el pare Fra Joan Baptista de Marinis, mestre general que fou de tot l'orde de Predicadors, va admetre tots els membres de la confraria als mateixos beneficis que tenien els germans predicadors.

Regla de la Confraria

Els allistats a la Confraria del Cíngol o Milícia Angèlica estaven obligats a complir uns deures o exercicis que constitueixin una elemental regla amb sis punts o apartats que inclouen portar el cíngol, resar quinze avemaries, no pronunciar paraules deshonestes, no tenir en les seves llars pintures lascives, no assistir a la representació de comèdies profanes, abstenir-se de llegir llibres escandalosos, fugir de les ocasions de pecat, no permetre cap d'aquestes accions per part d'altres sota la seva presència venerar el sant patró confessant i combregant en els dies assenyalats, assistir amb devoció a la santa missa i procurar també ser molt devots de la Mare de Déu, resant cada dia el rosari.

La novena

Cal advertir d'antuvi que tant la regla de la confraria com la novena tenien com a principal objectiu la conservació de la virtut de la castedat amb actes quotidians, resseguint un camí passa a passa.

Així doncs, cada dia, durant la novena s'encetaven els exercicis amb el següent acte de contrició:

"Dios mio, Padre inmenso de misericordias, si el reconocimiento de la gravedad de mis culpas avia de ser estorvo para comparecer delante de Vos, sabiendo Señor, que empeñaste vuestra palabra por los Profetas diciendo: Que en el instante se arrepintiera el pecador, no os acordariades mas de sus culpas, esto me alienta, Señor, para que llegando à vuestra presencia, solicite vuestra Divina misericordia; pues arrepentido de las ofensas que contra Vos he cometido, me pesa, Señor, de aver pecado; dadme Dios mio gracia, para que en adelante os ame, os sirva, y os adore mejor de lo que hasta aqui os he amado, servido, y adorado: no atendais, Señor, à quien lo pide, si que interponiendo los grandes meritos del Angelico Doctor Santo Thomàs, logre yo por su intercession, lo que por mis culpas no merezco. Y Vos, Angel en la pureza, casta Paloma en la inocencia, guiad mi espiritu, para que en el claro espejo de vuestras virtudes logre yo encontrar las sendas para firmar en mi cuerpo, y alma la Virtud de la Castidad" (sic).

A continuació ve un text específic que porta el missatge particular per a la meditació de cada dia de la novena.

La cloenda, igual que l'inici, es repetirà també cada dia i consistia en una oració seguida de quinze avemaries:

Oracion

"Amado Jesus mio, bien sé, que todo don perfecto, y especialmente el de la Castidad depende de los arcanos influxos de vuestra Divina providencia; y que sin Vos la criatura es nada; por tanto os ruego defendais con vuestra gracia la

Castidad, y pureza en mi alma, y cuerpo, y si acaso huviera tenido la impresion de algun vicio, que impedir pudiera la castidad, y pureza, hazed, Soberano Dueño de mis potencias, se borre en mi, para que yo pueda con afecto immaculado amaros, y serviros, sacrificandome todos los dias de mi vida casto en las purissimas aras de vuestra Divinidad! (sic).

Es dóna la circumstància que aquesta oració era la mateixa que va fer Sant Thomàs en acció de gràcies per haver-se alliberat d'aquella dona que intentà tacar la blancor de la seva puresa.

Respecte de la particular reflexió de cada dia hem de dir quede manera cronològica tracta diferents temes o qüestions.

El pensament del primer dia gira entorn la humilitat, considerada com a base de totes les virtuts i com a remei per a fugir de la vanaglòria, la vanitat i la supèrbia.

El segon dia, el tema de reflexió qüestiona la honestetat i la puresa per a fer front a tota deshonestetat i luxúria. Aquesta mateixa luxúria és atacada de valent en la meditació del tercer dia, considerant que cal combatre la desimboltura, que porta o condueix a situacions luxurioses, i que cal fer-ho amb modèstia i pudicícia, si és que es vol arribar a conquerir la castetat; quant a la modèstia, l'autor de la novena ens refereix una anècdota del propi sant Tomàs, el qual fou absolutament modest davant un estudiant que replicava una veritat filosòfica durant una disputa acadèmica, mentre que no callà davant un bisbe en una situació semblant.

El quart dia es referma l'opinió negativa de la presumpció o la fatxanderia i es troba la millor solució per a sortir-ne triomfant, en la temença de Déu que neix de la desconfiança en un mateix.

També el dia cinquè s'incideix en l'excés en l'abillament del cos a través del vestit, recomenant l'ús de l'hàbit de sant Domènec, per a passar, ja en el dia sisè, a aconsellar l'abstinència, el dejuni i l'oració com a formes d'alliberament del món i de les coses mundanes; és aquí on igualment l'exemple de la vida del sant constitueix el model a seguir, puix que aquestes mortificacions l'habilitaren per a mantenir col·loquis amb sant Pere i sant Pau, acompanyant d'àngels.

El setè dia es rebutgen les paraules deshonestes argumentat que "*son indicante del fuego de la luxuria està ardiendo en el corazon de quien las dice*" (sic); altre cop l'ensenyança de la vida de sant Tomàs ens alligona a no tenir converses ocioses, perquè ell sempre i tothora sols parlava de Déu o amb

Déu.

I talment com de la boca pot sortir "*el foc de la luxúria*", el vuitè dia se'ns recorda que els ulls i la mirada poden ser les finestres per on entra la mort de l'ànima.

En el darrer dia es tornarà a incidir en el rebuig de la luxúria que s'ha de superar amb l'ajuda i patrocini de la Reina dels àngels Maria Santíssima.

Arrodonixen la novena uns goigs del sant -els uns en castellà i els altres en llatí-, oracions per a les ocasions més habituals i una nova relació d'indulgències.

GOZOS
DEL ANGELICO DOCTOR
SANTO THOMAS
DE AQUINO

Con vuestro saber Divino
confundiste los errores:
Honra de Predicadores
glorioso Thomàs de Aquino.
Aparecieron tres Soles
al nacer al mundo Vos,
gloria en que os honró Dios
con tan lucidos faroles,
que por Vos solo previno
tan hermosos resplandores:
Honra de Predicadores, etc.
Desde la infancia mostrais
vuestra gran sabiduria,
pues con el AVE MARIA
escrita, os alimentais;
con impulsos superiores
tomais del Cielo el camino:
Honra de Predicadores, etc.
Los Angeles os ciñeron
Cingulo de Castidad
quando de la honestidad
tan gran defensor os vieron;
tener tan limpios candores
un Sol tan bello convino:
Honra de Predicadores, etc.
Vuestra doctrina escogida,
que dà al mundo admiracion,
mas fue por revelacion,
que por estudio aprendida;
aprobó sus resplandores
el Pontifice Divino:

Honra de Predicadores, etc.
San Pablo entró en vuestra Escuela,
y tal vez acompañado
de San Pedro y lo intrincado
de la Escritura os revela.
El Quinto entre los Doctores
sois en saber peregrino:
Honra de Predicadores, etc.
Sois la Fuente, que reparte
la doctrina celestial,
siendo uno mismo el raudal
en todo, y en cualquier parte,
sois Vergel de hermosas flores,
que el Cielo santo previno:
Honra de Predicadores, etc.
Sois querubín de la Iglesia,
y norte de la verdad,
y vive en obscuridad
el que vuestra luz desprecia;
vestis las luces mayores
de las glorias de Agustino:
Honra de Predicadores, etc.
Creció rayo vuestra pluma
contra Hereges obstinados,
allí se vieron quemados
al ardor de vuestra Suma;
allí se abrasó Calvino,
Lutero, y sus defensores:
Honra de Predicadores, etc.
De Buey mudo la corona
os dà el mundo por modesto,
mas vuestra voz llegó presto
à las distantes regiones,
oyendo el eco Divino
las mas barbaras naciones:

Honra de Predicadores, etc.
 Las maravillas que obrais
 os hacen mas portentoso,
 pues con poder milagroso
 de todos males curàis;
 alcanzan vuestros favores
 los que os llaman de continuo:
 Honra de Predicadores, etc.
 Angel, y Doctor Divino,
 Padre de la Theologia,
 sednos norte, luz, y guia
 glorioso Thomas de Aquino.

*Ora pro nobis Beate Thoma.
 Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS

Deus, qui Ecclesiam tuam B. Thomae Confessoris tui, atque Doctoris mira eruditione clarificas, et sancta operatione fecundas, da nobis quaesumus, et quae docuit intellectu conspiceri, et quae egit imitatione complere. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oracions a sant Tomàs d'Aquino

A més de l'oració ja coneguda que constitueix una part fonamental dels exercicis de la novena, el fascicle objecte de la nostra noticia inclou també altres quatre oracions destinades a obtenir l'auxili del sant davant l'estudi, abans i després de la comunió o per a aconseguir un cop més les virtuts necessàries.

Interessant per valor de la oració "ante Studium", transcrivim literalment en llatí el fragment més important que afecta lògicament el món estudiantil:

"Tu, inquam, qui verus fons luminis, et sapientiae diceris, atque supereminens principium, infundere digneris super intellectus mei tenebras, tuae radium claritatis; duplices, in quibus natus sum, à me removens tenebras, peccatum sciliter, et ignorantiam: Tu, qui linguas infantium facis disertas, linguam meam erudias, atque in labiis meis gratiam tuae benedictionis

infundas: Da mihi intelligendi acumen, retinendi capacitatem, addiscendi facilitatem, interpretandi subtilitatem, loquendi gratiam copiosam, ingressum instruas, progressum dirigas, egressum compleas..." (sic).

Indulgències

A banda de les indulgències plenàries reflectides en un apartat anterior, en diverses ocasions i en un període de temps molt reduït, diferents bisbes en diverses diòcesis varen també donar i confirmar tot un seguit d'indulgències.

El primer a fer-ho fou el bisbe de Lleida, Gregorio Galindo, el qual en data del 28 de febrer de 1747 concedí i atorgà un determinat nombre de dies d'indulgència per motiu relacionats amb la confraria erigida a Cervera: 40 dies en allistar-se a la Milícia Angèlica, 40 per cada dia de la novena, altres 40 per cada avemaria d'aquelles quinze, 40 per cada oració, etc.

Aquestes mateixes indulgències foren igualment confirmades per José de Mezquia, bisbe de Solsona, el 13 de maig de 1747, i pel bisbe d'Urgell, Sebastián de Victoria y Emparán, el 25 de gener de 1753.